

9. dokumentum

Az alábbi nyilatkozatot nyújtotta be Sir Arthur Evans, amelyet a Balkán Bizottság egyhangúlag elfogadott az 1913. január 2-án megtartott ülésén (MS 951 c.24/5 Balkan Committee, Miscellaneous – I.)

A balkáni szövetségesek békedelegátusaihoz
Uraim!

A Balkán Bizottság ki kívánja fejezni a szövetséges balkáni államok minden képviselője részére mélyszéges megalégedését a fegyverek által elért dicsőséges eredményeik kapcsán.

A [Bizottság] tagjai sosem adták fel azon nézetüket, hogy bármilyen átmeneti megoldást kíséreltek is meg az utóbbi években a nagyhatalmak vagy a törökök bölcsebb képviselői, csupán egyetlen végleges megoldás lehetséges: nevezetesen a félsziget alávetett népeinek teljes felszabadítása az ázsiai iga alól.

Ez az a megoldás, amit a szövetségesek hadseregei most megvalósítottak. Azonban a már elért katonai sikereket csakis a négy kormány egyesült fellépése tette lehetővé. A Balkán Bizottság tagjai és csakugyan minden jóakaróik ebben az országban világosan felismerték, hogy bármilyen tartós rendezést kizárólag a szövetség további harmonikus és koherens fenntartásával lehet biztosítani.

Jól értik, milyen nehéz lehet ez az egyes kormányoknak, hogy a faj- és történelmi hagyományokkal ellentétes hivatások közepette meghozzák azokat a helyi áldozatokat, amelyek a felszabadított területek tág gazdasági és földrajzi alapon nyugvó elosztásával elkerülhetetlenül járnak. Tekintetbe véve a minden oldalon figyelemreméltó államférfiúi hozzáállást, amely a Liga létrehozását jellemezte, úgy hiszik, felül lehet kerekedni ezeken a nehézségeken, és a szövetség föderációs unióként talán végül tartósabb formát ölthet.

A Balkán Bizottság tagjai nem lennének hívek az általuk képviselt alapelvekhez, ha nem adnának hangot ama véleményüknek, hogy az albánok autonómia-igényei méltányos kielégítésének részét kell képeznie az általános rendezésnek. Ugyanakkor úgy érzik, az autonóm Albánia határait úgy kellene kijelölni, hogy az lehetővé tegye a hellenizmus epiruszi és a szerbek koszovói elfogadható követeléseinek kielégítését, amihez egy adriai kereskedelmi kijárat is járul.

Egyértelmű, hogy a szövetségesek részéről körültekintő politikának kell törekednie arra, hogy a kompromisszum és a megbékélés szellemében közvetlen megegyezés jöjjön létre köztük és az albán vezetők között. Albánia végső helye talán a Balkán Liga független tagjaként [képzeltet el]. A legveszélyesebb fenyegetést a többi balkáni nép szabadságára az jelentené, ha Albánia az idegen befolyás állandó erősségévé válna.

Ami Görögországot illeti, a Bizottság reméli, hogy a hellén lakosságú égei-tengeri szigetekre vonatkozó jogos követelését erősen ösztökélik, nem csupán azon szigetek esetében, amelyeket csapatai megszálltak, hanem azok esetében is, amelyeket Olaszország tart magánál egyfajta biztosítékként a törökökkel szemben.

A Bizottság teljes mértékben elismeri azokat a hatalmas áldozatokat, amelyeket a szövetségesek a felszabadító hadjáratuk alatt hoztak. Áldozatokat, amelyek – a szövetségesek mindegyike esetében súlyosak voltak – Bulgária esetében talán példátlanok nevezhetők a tényleges lakosságához viszonyítva. Ráadásul érvényt szereztek Lord Salisbury kijelentésének, miszerint a törököktől felszabadított területeken nem lehet visszaállítani a törökök uralmát. Ám ha lehetetlen is teljességében kivitelezni ezt a programot, a béke megkötése iránti óhaj oly nagy, hogy a Balkán Bizottság úgy véli, fontolóra kellene venni azt a javaslatot, hogy Trákia egy kis részét a márványtengeri régióval visszaállítsák a szultán közvetett uralma alá, különleges garanciákkal a tartományi autonómiára és európai kormányzó alatt, akit európai jóváhagyással neveznek ki.

A Balkán Bizottság tudomással bír azokról a kísérletekről, amelyek megpróbálják a szövetség bizonyos tagjait leválasztani. Meggyőződése, hogy semmi sem lehet veszélyesebb a Liga tagjainak hosszú távú érdekeire, minthogy egyiküket vagy másikukat külön tárgyalásokba kényszerítik vagy csalogatják valamely külső hatalmak. Erősen óhajta, hogy gyakoroljanak nyomást annak érdekében, hogy – ha a Liga egyik tagjának egyedi érdekeit különösen érinti is – a szövetségesek minden tárgyalást együtt folytassanak és minden egyezményt együtt hozzanak meg.

Ha a pletyka igaznak bizonyul, valószínűleg elképesztő nyomás alá helyezik legalább a Liga egyik tagját, hogy külön tárgyalásra bírják. De akármilyen átmeneti előny is származhat egy ilyen önálló lépésből, csakis baljós hatással lehet a balkáni államok föderális

uniójának jövőbeli kilátásaira. Csakugyan lehetséges, hogy ez a szándék áll eme törekvés mögött.

A Balkán Bizottság őszintén reméli, hogy az az unió, amelyet a balkáni szövetségesek eddig ilyen sikeresen fenntartottak, és amelynek hathatós erejüket köszönhetik, mérhetetlenül megnövelve a tekintélyüket az európai koncertben, megőriztetik az eljövendő évek során.

A Bizottság tagjai úgy hiszik, hogy mindezekben a kérdésekben az ország majdnem egyöntetű véleményét fejezik ki.

Semmiben sem olyan egységes a brit közvélemény, mint a tartós alapokon nyugvó béke megkötése iránti óhajában. Ezt az állapotot csak a különböző szembenálló érdekek közötti méltányos kompromisszumokkal lehet biztosítani.

10. dokumentum

Megjegyzések a balkáni államokról,

1915. január (bizalmas)

(MS 951 c.28/5 Balkans 1913-1915)

Közvetlen veszélyek

Bulgária bizonytalan magatartása az antant kárára van: (a) indokot szolgáltat Románia és Görögország számára, hogy ne lépjenek be a háborúba, így nem lehet ezekre az államokra nyomást gyakorolni, hogy lépésekre sarkalljuk őket; (b) Szerbia rákényszerül, hogy csapatokat állomásoztasson a keleti határain és Macedóniában, ahol a vasutat száz yardonként őrszemek felügyelik; (c) elveszítjük azt a katonai előnyt, amelyet Bulgária közreműködésével lehetett volna megszerezni. A három jelenleg tétlen hadsereg létszáma meghaladja az 1.100.000 kiképzett főt.

Viszont még mindig fennáll az a veszély, hogy Bulgária a másik oldalon lép be a háborúba. A helyzet nem biztató. Tavaly november vége felé Szófiában széles körben úgy gondolták, hogy Bulgáriát bármelyik pillanatban rákényszeríthetik az Ausztriához való csatlakozásra. A szerb sikerek megszüntették ezt a nyomást, de hasonló helyzet gyorsan ismét kialakulhat.

A Macedóniában uralkodó állapotok állandó kísértést jelentenek Bulgáriának, hogy feleljen Ausztria azonnali nyomására, és megtámadja Szerbiát.